

DEBATT

Kronikk Internasjonalisering innen forskning

«En tur med danskebåten fører ikke nødvendigvis til at forskningen når et høyt nivå, norsk forskning skal samarbeide og sammenlignes med de internasjonalt beste forskningsmiljøene,» skriver Knut Holter. FOTO: FREDRIK REFVEM

Den forskningsmessige spenningen mellom Vesten og resten dreier seg om mer enn noen tilfeldige mangler på faglig anstendighet.

På høyt, internasjonalt nivå?

DET ER TID for årsoppgjør, også for universitets- og høgskolesektoren. Noe av det vi årlig måles på er vårt forhold til fenomenet internasjonalisering. Universitets- og høgskolelovens formålsparagraf forutsetter at sektoren holder et «høyt internasjonalt nivå» både hva utdanning og forskning angår, og dette følges opp i Kunnskapsdepartementets årlige rapporteringsregime, der institusjonene utfordres på om de gir utdanning og utfører forskning «av høy internasjonal kvalitet».

LA MEG PEKE på et par sider ved forskningsdelen av dette fokus på internasjonalisering. Det må – for det første – understrekes at det ikke dreier seg om hvilket som helst slags «internasjonalt» nivå. I følge både lovverk og rapporteringsregime skal nivået være høyt. Dette er et viktig anliggende i sektorens fokus på internasjonalisering. Kanskje kan det kalles internasjonalisering allerede når ferja med norske forskere legger til i Hirtshals, men en tur med danskebåten fører ikke nødvendigvis til at forskningen når et høyt nivå. Det ligger et fokus på eksellens i forventningen om forskningsmessig internasjonalisering, i den forstand at norsk forskning skal samarbeide og sammenlignes med de internasjonalt beste forskningsmiljøene.

DETTE FORSØKER så universitets- og høgskolesektoren å følge opp. Forskningsmessige kontakter med sterke fagmiljøer i andre land prioriteres politisk og økonomisk, både i form av utveksling av enkeltforskere og som mer institusjonell forsknings samarbeid. Når det gjelder forskerutdanning, så oppfordres PhD-studentene til å tilbringe tid ved utenlandske universitet og

Knut Holter
Prorektor
for forskning,
Misjonshøgskolen

høgskoler, og når det mer generelt gjelder publisering av forskningsresultater, så finnes det ordninger med internasjonalt basert fagfelle-vurdering for publisering i de ulike faglaugenes tidsskrifter og bokserier. På denne måten søker de norske forskningsmiljøene å motvirke institusjonell navlebeskuelse og nasjonal innavl. Forskningen skal ha et høyt internasjonalt nivå.

SÅ LANGT, så godt. Kravet om kvalitet på høyt internasjonalt nivå er ufravikelig. Men likevel er det – for det andre – noen prinsipielle utfordringer ved dette fokus på samarbeid og sammenligning med de internasjonalt beste forskningsmiljøene. Først og fremst springer disse utfordringene ut av det faktum at forskning i stor grad har med penger å gjøre. Det koster å bygge forskningsmiljøer og det koster å delta i de internasjonale, forskningsmessige samtaler. Samtidig er det dessverre fremdeles slik at penger ikke er et jevnt fordelt gode, ei heller hva finansiering av forskning angår. De forskningsmessige samtaler vi som norske miljøer ønsker å være del av, er i stor grad styrt av vestlige interesser og kapital og knyttet opp mot vestlige forskningsmiljøer. Det er her i Vesten mye av den faglige agendaen settes og den dertil hørende metode og teori utvikles. Derfor er det også til slike vestlige, forskningsmessige sentra vi trekker når vi skal knytte faglige kontakter, og det er disse sentra vi forsøker å få med oss når vi skal søke midler fra nasjonale eller internasjonale pengeskilder. Konsekvensen av dette er imidlertid at forskningsmiljøer i den økonomisk sett mindre heldige tredjedels verden lett stenges ute, grunnet manglende muligheter til å fol-

ge de infrastrukturelle krav og den publiseringgalopp som de vestlige forskningsmiljøene representerer. Og det blir lett en ond sirkel ut av dette, en virkeliggjøring av ordet om at den som har skal få, mens den som ikke har, skal bli fratatt selv det han har.

HVA KAN SÅ vi som enkeltforskere og forskningsmiljøer gjøre i forhold til dette? Vel, for det første kan vi i det minste oppføre oss noenlunde anstendig. På samme måte som mye vestlig næringsliv bruker (for eksempel) Afrika som råvareleverandør uten å ta hensyn til behovet for å bygge opp lokal industri, så er det en viss tradisjon for at vestlige forskere og deres master- og PhD-studenter reiser (for eksempel) til Afrika for å samle materiale til sine publikasjoner og avhandlinger, uten å ta hensyn til de lokale fagmiljøenes behov for institusjonell utveksling og gjensidighet. For det andre må vi nok likevel erkjenne at den forskningsmessige spenningen mellom Vesten og resten dreier seg om mer enn noen tilfeldige mangler på faglig anstendighet. Det dreier seg snarere om gjennomgående, maktpolitiske mønstre. Postkoloniale teoretikere har lært oss noe om hvordan all imperialism skaper maktmessige strukturer av sentrum og periferi, der sentrum ikke bare besitter den økonomiske makten, men også den politiske makten til å definere konvensjoner og grenser for de forskningsmessige samtalene.

NÅR UNIVERSITETER og høgskoler i disse dager skal skal avlegge sin årlige rapport til Kunnskapsdepartementet og der godtgjøre at departementets (og andre støttespillers!) penger er brukt til å utføre

forskning av høy internasjonal kvalitet, bør vi derfor uttrykke det forskningspolitiske og forskningsetiske dilemma vi står overfor. På den ene siden står selvfølgelig målsettingen om forskning på høyt internasjonalt nivå fast, og vi søker samarbeid med de internasjonalt beste – om enn i hovedsak vestlig baserte – forskningsmiljøene for å nå dette. Det er der forskningspengene og den faglige prestisjen ligger. På den andre siden kan vi ikke annet enn innrømme at vi med dette er med på å opprettholde et vestlig forskningshegemoni, med det beklagelige resultat at våre forskerkolleger i den økonomisk sett mindre heldige tredjedels verden ytterligere marginaliseres.

DET FINNES dessverre ikke lettvinne løsninger på dette, det forblir et dilemma. Men kanskje kan likevel en begynnelse på en løsning ligge i erkjennelsen av at de virkelig radikale spørsmålene kan stilles også i det de vestlige laugene definerer som en forskningsmessig periferi, like så vel som i et etablert sentrum. Sannsynligvis er det her stor forskjell mellom tungt utstyrskrevede, teknologisk og naturvitenskaplig orienterte fag, og mer tolkningsorienterte, humanistiske og samfunnsvitenskaplige fag. Men i hvert fall noen av oss som befinner oss i den siste kategorien vil kunne si at forskningsmessig suksess ofte ligger nærmere provokasjonen enn bekræftelsen, og at det ikke nødvendigvis er i tradisjonelle forsknings-sentra – om enn med «høyt internasjonalt nivå» – i USA, Storbritannia eller Tyskland at vi prøver oss til å bryte ut av aksepterte forestillinger og skape nye kunnskapspadigmmer.

Forskningsmessig suksess ligger ofte nærmere provokasjonen enn bekræftelsen.